

Onderzoeksrapport

Opdracht: Conceptversie eindrapport

Studie: Bestuurs- en organisatiewetenschap

Vak: Onderzoekspracticum bestuurs- en organisatiewetenschap

Door: [redacted] (2730426), [redacted] (2714751), [redacted] (2676693)

Docent: [redacted], P.

Datum: 02-06-2024

Totaal aantal woorden: 10.387

Managementsamenvatting

Dit onderzoeksrapport is uitgevoerd in opdracht van burgemeester Marian van der Weele van de gemeente Waterland, met als doel de haalbaarheid en toepasbaarheid van een integrale aanpak van burgerparticipatie te onderzoeken. Het onderzoek richtte zich op de huidige staat van burgerparticipatie, de rol van dorpsraden, de wensen van inwoners en de bereidheid van de gemeenteraad en het college van B&W om bevoegdheden over te dragen aan burgers. Op basis van de bevindingen zijn concrete aanbevelingen gedaan om de participatie van burgers te vergroten en te versterken.

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is uitgevoerd door een team van vier bestuurskunde studenten en omvatte zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden. Er zijn enquêtes afgenomen onder de inwoners van Waterland en semi-gestructureerde interviews gehouden met wethouders, gemeenteraadsleden, leden van dorpsraden en beleidsmakers. De kwantitatieve data uit de enquêtes werden geanalyseerd met statistische software, terwijl de kwalitatieve gegevens uit de interviews werden geanalyseerd middels thematische analyse. De steekproef voor de enquêtes bestond uit 53 respondenten, wat ondanks de beperkte omvang toch indicatieve trends opleverde.

Bevindingen

Consultatieve Participatie: De gemeente Waterland hanteert voornamelijk een consultatieve aanpak waarbij burgers hun meningen en aanbevelingen kunnen delen voordat beslissingen worden genomen. Dit gebeurt vooral via open dagen en informatieavonden. Hoewel deze aanpak openheid en betrokkenheid stimuleert, blijkt uit de interviews dat de daadwerkelijke invloed van burgers op besluitvorming soms beperkt is.

Rol van Dorpsraden: Dorpsraden spelen een cruciale rol in het proces van burgerparticipatie. Ze fungeren als co-creanten van beleid, waarbij ze de standpunten van de inwoners vertegenwoordigen en doorgeven aan de gemeente. Er is echter verdeeldheid binnen de raden over hun rol en invloed, vooral in IJpendam waar men een adviserende rol prefereert om aansprakelijkheid te vermijden.

Wensen van Inwoners: Inwoners van Waterland willen actief participeren en hun stem laten horen bij beleidsbeslissingen. Er is behoefte aan meer transparantie en daadwerkelijke invloed op het beleid. Jongerenparticipatie blijft een uitdaging, ondanks pogingen om deze doelgroep via sociale media en speciale bijeenkomsten te bereiken.

Bereidheid tot Machtsoverdracht: De bereidheid van de gemeenteraad en het college van B&W om bevoegdheden over te dragen aan burgers is gemengd. Terwijl sommige bestuurders de waarde van burgerparticipatie inzien en deze willen bevorderen, heerst er ook scepsis over de haalbaarheid en effectiviteit hiervan, vooral bij complexe vraagstukken zoals woningnood.

Langetermijnborging van Participatie: Er is behoefte aan structurele en consistente benaderingen voor burgerparticipatie. Dit kan worden bereikt door formele participatieprocedures vast te leggen en participatiecoördinatoren aan te stellen die als brug fungeren tussen de gemeente en de burgers.

Aanbevelingen

Oprichten van Participatieplatforms

Uit de enquêtes blijkt dat burgers een uitgesproken mening hebben over de te gebruiken en gewenste vorm van burgerparticipatie. Het oprichten van vaste participatieplatforms zoals dorpsraden en burgerfora kan helpen om een blijvende dialoog tussen de gemeente en haar inwoners te garanderen. Deze platforms moeten regelmatig bijeenkomen en een echte invloed hebben op de beslissingen die worden genomen. Deze fora zouden op zowel een online als een fysieke manier kunnen worden gevormd. Naar onze mening is het het meest efficiënt om deze door de gemeente zelf te laten organiseren en om burgers hiervoor uit te nodigen. Hierdoor zou de gemeente op allerlei vlakken laagdrempelig in gesprek kunnen gaan met de burger over een specifiek onderwerp. Het is hierbij vooral van belang dat de burger voornamelijk zijn of haar mening kan laten horen, dit als belangrijkste verschil met de bekende informatieavonden.

Wij begrijpen dat deze vorm lastig op te schalen is voor grotere onderwerpen die grote delen van de gemeente aangaan. Voor deze bredere onderwerpen adviseren wij op basis van de voorkeuren van de inwoners een raadgevend referendum te houden. Deze vorm vereist absoluut een zeer goede voorbereiding waarbij de burger uitermate goed geïnformeerd dient te zijn over de vorm van het referendum, het belang hiervan, de rol in besluitvorming die deze speelt en de argumenten voor en tegen de te nemen beslissing. Deze informatieverstrekking zou via informatieavonden, lokale kranten, lokale omroepen, flyers en algemene reclame kunnen worden uitgevoerd.

Aanstellen van Participatiecoördinatoren

Het aanstellen van participatiecoördinatoren binnen de gemeentelijke organisatie kan de organisatie en ondersteuning van participatie-initiatieven verbeteren. Deze coördinatoren kunnen dienen als aanspreekpunt voor burgers en als brug tussen de gemeenschap en de gemeente. Ook is het mogelijk deze tak van besturen toe te voegen aan een al zittende bestuurder die coördinator burgerparticipatie dan toegevoegd zou krijgen aan zijn of haar ambtelijke portefeuille. Deze coördinator wordt hierbij dus belast met de verantwoordelijkheid om de nieuwe manier van participeren binnen de gemeente Waterland efficiënt en duurzaam te laten verlopen.

Vastleggen van Formele Participatieprocedures

Het vastleggen van formele participatieprocedures in beleidsdocumenten en regels kan ervoor zorgen dat participatie een standaardonderdeel wordt van het besluitvormingsproces. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bij elk nieuw beleidsvoorstel een participatieproces wordt opgenomen. Dit proces zou worden opgesteld in overleg binnen de gemeente om een zo efficiënt mogelijke burgerparticipatie te bewerkstelligen. Binnen dit proces speelt de coördinator een belangrijke en centrale rol. Door het vastleggen van al deze zaken zal er altijd een kader zijn om op terug te vallen indien nodig omtrent burgerparticipatie binnen de gemeente Waterland.

Kosten en Baten

Tijd en Inspanningen: Het oprichten en onderhouden van participatieplatforms en het aanstellen van participatiecoördinatoren vergt tijd en organisatorische inspanningen. Het voorbereiden en uitvoeren van referenda en informatieavonden vereist gedegen planning en communicatie.

Financiële Kosten: Aanstellen van participatiecoördinatoren en organiseren van evenementen zullen budgettaire aanpassingen vergen. Implementatie van formele participatieprocedures kan initiële investeringen in training en ontwikkeling vergen.

Voordelen: Verhoogde betrokkenheid en vertrouwen van burgers in het lokale bestuur. Meer inclusieve en effectieve besluitvorming die beter aansluit bij de behoeften van de gemeenschap. Verbeterde kwaliteit van beleid door bredere input van diverse perspectieven en kennis uit de gemeenschap.

Acties en Beslissingen

Het college van B&W wordt verzocht de volgende acties en beslissingen te overwegen:

1. Goedkeuring en financiering van participatiecoördinatoren binnen de gemeentelijke organisatie.
2. Vaststelling van formele participatieprocedures als standaardonderdeel van het beleidsvormingsproces.
3. Organiseren van regelmatige participatieplatforms en referenda voor brede beleidskwesties.
4. Investeren in communicatiekanalen om jongeren en andere moeilijk bereikbare groepen effectief te betrekken.

Door deze aanbevelingen te implementeren, kan de gemeente Waterland de betrokkenheid van burgers aanzienlijk versterken en een gemeenschap creëren waarin inwoners actief meewerken aan het vormgeven van beleid en beslissingen die direct invloed hebben op hun leefomgeving.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstelling	8
2. Theoretisch Kader.....	10
2.1 Burgerparticipatie	10
2.2 Belang en ontstaan van burgerparticipatie	11
2.3 Normatieve Democratietheorie.....	12
3. Methodologie	13
3.1 Onderzoeksontwerp en dataverzameling.....	13
3.2 Enquêtes	13
3.3 Semi-gestructureerde interviews	14
3.4 Data-analyse	14
3.5 Validiteit en betrouwbaarheid.....	15
3.6 Ethische overwegingen	16
4. Onderzoeksresultaten.....	17
5. Conclusie.....	28
6. Aanbevelingen.....	30
7. Literatuurlijst.....	32

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

“Er wordt wel over ons gepraat, maar niet met ons’. Uit publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat veel mensen in Nederland een kloof ervaren tot de overheid (Van Oudenhoven – Van der Zee, 2024). Ze hebben het gevoel dat de overheid niet weet wat er bij hen speelt en de problemen van ons land niet oplost. In een tijd waarin maatschappelijke vraagstukken steeds complexer en veelzijdiger worden door factoren zoals globalisering, technologische vooruitgang en sociale veranderingen, ervaren mensen een toenemende vervreemding van de overheid. Dit gebrek aan vertrouwen in de overheid komt tot uiting in het feit dat een aanzienlijk deel van de bevolking dreigt ‘af te haken’, zo blijkt uit onderzoek van de Commissie Remkes naar de huidige staat van onze parlementair stelsel. Een overweldigende meerderheid van meer dan 90% van de kiezers is van mening dat politici vaak meer beloven dan ze daadwerkelijk nakomen. Ruim tweederde meent dat de politiek het contact met de ‘gewone burger’ kwijtraakt (staatscommissie parlementair stelsel, 2018). Deze veranderingen in de dynamiek tussen overheid en burger weerspiegelen de bredere veranderingen in onze samenleving. Door een groeiende welvaart en een hoger opleidingsniveau ontstaat er een groeiende groep actieve burgers die niet automatisch het gezag van de overheid accepteert. Deze burgers moeten overtuigd worden van de rechtmatigheid van het optreden van de overheid. Tegelijkertijd ervaren vooral praktisch geschoolde en minder welgestelde burgers steeds meer moeite om de politiek te begrijpen en zich er actief mee bezig te houden. Deze burgers, die zich bedreigd voelen, zoeken bescherming door de overheid, maar hebben tegelijkertijd weinig vertrouwen in de overheid zelf (Van den Brink et al., 2002). Sinds enkele decennia groeit het besef dat het traditionele democratische systeem, waarin politici en bestuurders beslissingen van bovenaf nemen, niet meer volstaat. Dit traditionele systeem, dat lange tijd diende als hoeksteen van onze representatieve democratie, legt de nadruk op representatie, waarbij gekozen leiders het volk vertegenwoordigen en beslissingen namens hen nemen. In lijn met deze verschuivingen in het denken over beleidsvorming, begon men te erkennen dat de traditionele benadering van top-down besluitvorming niet langer adequaat was. Er ontstond de overtuiging dat de rol van de burger in het beleidsvormingsproces aanzienlijk moet worden vergroot. Deze veranderingen in het denken over beleidsvorming zijn goed te zien in de ontwikkelingen in met name de tweede helft van de 20e eeuw. Wat opvalt is dat continu het accent verlegd. In de jaren zestig en zeventig lag de nadruk vooral op inspraak en medezeggenschap, terwijl in de jaren tachtig de focus verschoof naar bestuurlijke vernieuwing en meer directe vormen van democratie. De jaren negentig stonden in het teken van burgerschap, en vanaf het begin van deze eeuw is er steeds meer aandacht

voor concepten zoals 'interactief bestuur', 'burgerinitiatief' en 'burgerparticipatie' (Van Houwelingen, et al., 2014). In de afgelopen tientallen jaren zijn verschillende initiatieven gestart met als doel de participatie van burgers in het politieke besluitvormingsproces te bevorderen. De aanleiding hiervoor was niet altijd gelijk. Vaak ontstond dit uit ontevredenheid over of zelfs angst voor de groeiende kloof tussen burgers en politiek, en de bedreiging die dit vormde voor onze representatieve democratie (Breed & Van Haeften, 2009). In elk geval is het duidelijk dat er talloze methoden en initiatieven zijn ontwikkeld en beschikbaar zijn gesteld om de betrokkenheid van burgers te vergroten.

1.2 Doelstelling

De kwestie is niet langer óf burgerparticipatie moet worden toegepast, maar in welke mate en op welke wijze. Deze vraag staat ook centraal in Waterland. De gemeente kent een aantal situaties waarbij burgerparticipatie al is toegepast, zij het op een situationele basis. Denk hierbij aan de inspraakavonden die zijn georganiseerd over het voorstel om betaald- en vergunningparkeren in te voeren. De gemeente Waterland erkent echter het belang van meer consistente benaderingen. Er is een dringende behoefte om burgerparticipatie op een meer consistente en geïntegreerde wijze te implementeren en te waarborgen, zodat het niet slechts afhangt van incidentele gelegenheden, aldus Marian van der Weele, burgemeester van Waterland. Daarom moeten de resultaten uit dit onderzoek een structureel kader creëren waarin de betrokkenheid van burgers bij beleidsbeslissingen wordt gestimuleerd en ondersteund. Dit structurele kader moet beleidsmakers in staat stellen om proactief burgerbetrokkenheid te bevorderen, niet alleen als reactie op bepaalde gebeurtenissen, maar als een intrinsiek onderdeel van het functioneren van de gemeente. Het doel is om een cultuur van participatie te creëren waarin burgers zich betrokken voelen bij het vormgeven van beleid en waarin hun stem serieus wordt genomen. Door participatie op te nemen als een standaardpraktijk binnen het lokale bestuur, kunnen beleidsmakers een inclusiever en effectiever besluitvormingsproces garanderen dat beter aansluit bij de behoeften en prioriteiten van de gemeenschap. Dit komt doordat het betrekken van burgers bij het besluitvormingsproces zorgt voor een bredere input van diverse perspectieven, ervaringen en kennis uit de gemeenschap. Onderzoek,

zoals uitgevoerd door Leyenaar et al. (2009) en Van Houwelingen et al. (2014), ondersteunen en laten in hun onderzoek zien dat participatieve processen resulteren in beleidsmaatregelen die beter worden gedragen door de samenleving en effectiever zijn in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Hierdoor kunnen beleidsmakers een beter geïnformeerde besluitvorming realiseren die meer in lijn is met de werkelijke behoeften en prioriteiten van de burgers. Bovendien draagt het bij aan het vergroten van het vertrouwen en de betrokkenheid van burgers bij het lokale bestuur, wat uiteindelijk kan leiden tot een grotere acceptatie en naleving van genomen beslissingen.

Dit onderzoek richt zich dus op het verkennen van een integrale aanpak van burgerparticipatie die specifiek is afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van burgers en beleidsmakers van de Gemeente Waterland. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken omtrent burgerparticipatie in de gemeente, en om een participatiekader te ontwikkelen dat betrokkenheid van burgers bij beleidsbeslissingen bevordert. Door de resultaten van dit onderzoek te gebruiken om een dergelijk kader te ontwikkelen, zal de gemeente Waterland in staat zijn om een meer inclusieve en effectieve benadering van burgerparticipatie te waarborgen. Hierdoor kunnen burgers zich meer gehoord en betrokken voelen bij het vormgeven van beleid dat direct van invloed is op hun leefomgeving.

De onderzoeksvraag die in het onderzoek centraal staat luidt als volgt:
'Welke integrale aanpak burgerparticipatie is haalbaar en passend bij de gemeente Waterland? Om deze vraag te beantwoorden, zullen de volgende deelvragen worden behandeld

1. Welke vormen van participatie zijn al toegepast in de Gemeente Waterland?
2. Hoe dragen dorpsraden bij aan burgerparticipatie en hoe beïnvloeden zij dit proces?
3. Op welke manier willen inwoners van de gemeente Waterland participeren?
4. In hoeverre zijn de gemeenteraad en het college van B&W in de Gemeente Waterland bereid om bevoegdheden over te dragen aan burgers en participatie-initiatieven, en wat zijn de motieven en belemmeringen hierbij?
5. Hoe kan burgerparticipatie worden geborgd binnen de gemeente Waterland op lange termijn?

2. Theoretisch Kader

Dit hoofdstuk biedt een grondige verkenning van theorieën en de literatuur die de basis vormen van het overkoepelende concept burgerparticipatie. Eerst worden diverse definities van burgerparticipatie in de literatuur besproken en wordt een heldere en bruikbare definitie geformuleerd die in dit onderzoek wordt gebruikt. Vervolgens wordt het belang en het ontstaan van burgerparticipatie toegelicht.

2.1 Burgerparticipatie

Democratisering, G1000 en representatieve democratie zijn termen die verband houden met het concept burgerparticipatie. Burgerparticipatie kent echter geen eenduidige betekenis. Paterman (1970) biedt handvatten voor een definitie door te stellen dat burgerparticipatie valt te omschrijven als de mogelijkheid van een individu om invloed uit te oefenen op politieke besluitvorming. De Raad voor het openbaar bestuur (2013) beschouwt burgerparticipatie als een aanvulling op electorale participatie en representatieve democratie. Dit betekent dat burgerparticipatie niet alleen een op zichzelf staand proces is, maar eerder een aanvullende rol heeft naast het politieke systeem.

Van Houwelingen et al. (2014) onderscheiden twee vormen van burgerparticipatie. Ten eerste is er zelfredzame burgerparticipatie, zoals het schoonmaken van de buurt, buurtwachten en gemeenschapstuinieren. Dit betreft de bereidheid van individuele of groepen burgers om bij te dragen aan de samenleving zonder volledig afhankelijk te zijn van overheidsinstanties. Ten tweede is er gedragsbeïnvloedende burgerparticipatie, waarbij burgers invloed uitoefenen op beleid door middel van stemmen, lobbyen of inspraak en medezeggenschap. Bailey (2015) voegt hieraan toe dat burgerparticipatie ook kan worden gezien als een instrument van de overheid om de legitimiteit van beleidsdoelen te versterken, waarbij de invloed van de burger echter beperkt blijft.

Arnstein (1969) ontwikkelde de participatieladder om de mate van overheidsinmenging te bepalen. Hoe hoger een burger op de ladder staat, hoe meer macht, verantwoordelijkheid en vermogen hij ervaart om invloed uit te oefenen. De hoogste vorm van burgerparticipatie volgens Arnstein is 'citizen control', waarbij burgers directe zeggenschap hebben over beslissingen van hun gemeenschap zonder tussenkomst van politieke en bestuurlijke actoren. Deze ladder is echter bekritiseerd vanwege zijn hiërarchische en ideologische karakter en past minder goed bij de bestuurlijke en politieke dynamiek van een gemeente (Dreijerink et al., 2009). Daarom hebben Edelenbos en Monnikhof (2001) een alternatieve participatieladder ontwikkeld die beter aansluit bij de praktijk van Nederlandse gemeente. Daarnaast is de individuele motivatie en vaardigheid van burgers cruciaal voor succesvolle burgerparticipatie. Bovens (2017) onderscheidt drie componenten:

'can do' (de middelen die een burger heeft, zoals opleiding en taalbeheersing), 'enabled to' (de kansen die de gemeente biedt, zoals burgerfora of inspraakavonden), en 'asked to' (de wijze waarop burgers worden uitgenodigd tot participatie).

2.2 Belang en ontstaan van burgerparticipatie

Burgerparticipatie is nauw verbonden met de staat van de democratie en politieke en sociologische ontwikkelingen. Mair (2013) stelt dat het huidige politieke systeem van representatieve democratie losstaat van de maatschappij en dat de westerse politiek zich in een legitimiteitscrisis bevindt. Bannink (2019) voegt hieraan toe dat er geen vaste kern oftewel 'wij' bestaat in onze samenleving, wat voor bestuurlijke problemen zorgt. De traditionele duidelijke maatschappelijke scheidslijnen, mede door verzuiling en een grote verzorgingsstaat, zijn vervaagd, en het is nu aan de burgers om hun voorkeuren zichtbaar te maken. Daarnaast heeft een neoliberale wind door Europa ertoe geleid dat overheidsinstanties zich in verschillende beleidsgebieden hebben teruggetrokken, met meer nadruk op de zelfredzaamheid van burgers (Veldheer et al., 2012; Snel et al., 2018). Dit is in Nederland zichtbaar in begrippen als de participatiesamenleving van premier Rutte en de Big Society van David Cameron in het Verenigd Koninkrijk. De hedendaagse politiek ontvangt veel kritiek, en steeds meer burgers voelen zich minder vertegenwoordigd door bestaande instituties en politici (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022). Dit leidt tot electorale verschuivingen en polarisatie, en een zoektocht naar andere vormen van politieke participatie. Initiatieven zoals de G1000 van David van Reybrouck proberen de kloof tussen burger en overheid te dichten door burgers actief te betrekken bij beleidsvorming. Volgens Tonkens (2008) kent burgerparticipatie verschillende positieve effecten. Ten eerste vergroot participatie het draagvlak onder burgers, omdat zij beleid sneller zullen steunen als zij eraan hebben meegewerkt. Daarnaast zien burgers hoe politieke en bestuurlijke processen tot stand komen en voelen zij zich verantwoordelijk voor de uitkomsten (Roberts, 2004; Hurenkamp & Tonkens, 2020). Bovendien kan participatie de kwaliteit van beleid verbeteren, omdat burgers beschikken over kennis die niet altijd beschikbaar is bij overheidsinstanties. Ten slotte zorgt burgerparticipatie ervoor dat beslissingen en beleid niet alleen voor, maar ook door burgers worden gemaakt, waardoor zij naast electorale participatie ook directe politieke invloed uitoefenen (Roberts, 2004; Hurenkamp & Tonkens, 2020).

2.3 Normatieve Democratietheorie

De wenselijkheid van burgerparticipatie is vanuit normatieve democratietheorieën goed te onderbouwen. Volgens de deliberatieve democratie, zoals beschreven door Habermas (1996), is het belangrijk dat burgers actief deelnemen aan het democratisch proces om te zorgen voor legitieme en goed doordachte besluiten. In deze theorie is communicatie en rationele discussie tussen burgers essentieel om tot breed gedragen en rechtvaardige beslissingen te komen. De participatieve democratie, zoals besproken door Pateman (1970), benadrukt dat directe betrokkenheid van burgers bij politieke besluitvorming niet alleen de democratische legitimiteit versterkt, maar ook de politieke competentie en burgerlijke verantwoordelijkheid bevordert. Dit soort theorieën onderstrepen het belang van een actieve burgerrol in het democratisch proces, wat de basis vormt voor de bevordering van burgerparticipatie in de gemeente Waterland.

3. Methodologie

Voor dit onderzoek naar de integrale aanpak van burgerparticipatie in de gemeente Waterland wordt gebruikgemaakt van een gecombineerde benadering van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Deze aanpak biedt een uitgebreide en gedetailleerde analyse van zowel de algemene trends als de diepere onderliggende factoren die van invloed zijn op burgerparticipatie. Door deze methoden te combineren, wordt gestreefd naar een zo volledig mogelijk beeld van de huidige staat en potentiële verbeteringen van burgerparticipatie in Waterland.

3.1 Onderzoeksontwerp en dataverzameling

Het onderzoeksontwerp bestaat uit twee hoofdmethoden: enquêtes en semi-gestructureerde interviews. Deze methoden zijn gekozen omdat ze elkaar aanvullen en samen een breed scala aan inzichten bieden. De enquêtes leveren kwantitatieve data op die generaliseerbaar zijn naar de hele populatie van Waterland, terwijl de interviews kwalitatieve data opleveren die diepgaande inzichten bieden in de ervaringen en meningen van specifieke belanghebbenden.

3.2 Enquêtes

De enquête is ontworpen om inzicht te verkrijgen in de meningen, ervaringen en voorkeuren van de inwoners van Waterland met betrekking tot burgerparticipatie. De vragenlijst omvat een breed scala aan onderwerpen, zoals tevredenheid van burgers met de huidige mogelijkheden tot participatie, ervaringen van burgers met bestaande participatieprocessen, affiniteit van burgers met het lokale bestuur, voorkeuren van burgers voor verschillende vormen van participatie, en meningen van burgers over de toegankelijkheid en effectiviteit van participatie. De vragenlijst bevat zowel gesloten als open vragen om een breed scala aan data te verzamelen. Gesloten vragen leveren kwantitatieve data op die eenvoudig te analyseren zijn, terwijl open vragen kwalitatieve data opleveren die meer context en diepgang bieden.

De oorspronkelijke steekproefgrootte voor de enquête was vastgesteld op minimaal 400 respondenten om betrouwbare en generaliseerbare resultaten te verkrijgen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2024). Door diverse beperkingen is het gelukt om slechts 53 respondenten te bereiken. Hoewel dit aantal niet voldoende is om het onderzoek als representatief voor de gehele populatie van Waterland te presenteren, kan het onderzoek wel als indicatief worden beschouwd. De steekproef en de populatie komen overeen op demografische kenmerken, waardoor de resultaten enige indicatieve waarde hebben voor de algemene trends en percepties binnen de gemeente.

3.3 Semi-gestructureerde interviews

De semi-gestructureerde interviews zijn gericht op het verkrijgen van diepere inzichten in de ervaringen en meningen van specifieke belanghebbenden binnen de gemeente Waterland. Deze belanghebbenden omvatten wethouders, gemeenteraadsleden, leden van dorpsraden, en beleidsmakers. De selectie van respondenten gebeurt op basis van purposive sampling, waarbij personen worden gekozen die relevante kennis en ervaring hebben met burgerparticipatie in Waterland. De criteria voor selectie zijn gebaseerd op hun rol en betrokkenheid bij participatieprocessen binnen de gemeente.

De interviewvragen zijn ontworpen om verschillende thema's te verkennen, waaronder de huidige staat van burgerparticipatie in de gemeente, de mogelijkheden en uitdagingen voor toekomstige vormen van burgerparticipatie, de bereidheid van gemeenteraadsleden en wethouders om bevoegdheden over te dragen aan burgers, de effectiviteit van bestaande participatie-initiatieven, en specifieke vormen van participatie die passen bij bepaalde beleidsonderwerpen. Deze vragen zijn bedoeld om gedetailleerde en genuanceerde antwoorden te verkrijgen, die helpen bij het begrijpen van de complexiteit en diversiteit van burgerparticipatie in Waterland. De interviews zijn opgenomen en woordelijk getranscribeerd om een nauwkeurige basis te hebben voor analyse. Dit heeft ons in staat gesteld om de gegevens systematisch te analyseren en patronen en thema's te identificeren.

3.4 Data-analyse

De analyse van de verzamelde data gebeurt in verschillende fasen en maakt gebruik van zowel kwalitatieve als kwantitatieve analysetechnieken. De kwalitatieve gegevens uit de interviews is geanalyseerd met behulp van thematische analyse. Dit proces bestaat uit verschillende stappen: transcriberen, coderen, categoriseren en integreren. Alle interviews worden woordelijk uitgeschreven om een nauwkeurige weergave van de data te verkrijgen. De data is opgedeeld in kleinere segmenten en gecodeerd op basis van relevante thema's en concepten. Dit begint met open codering, waarbij initiële codes zijn toegekend aan verschillende datafragmenten. In de fase van axiale codering zijn relaties tussen de verschillende codes geïdentificeerd en bredere categorieën gevormd. Dit helpt bij het organiseren van de data en het identificeren van patronen. Tijdens de selectieve codering zijn de belangrijkste thema's en concepten samengebracht in een coherent geheel dat de kernbevindingen van het onderzoek weerspiegelt. Deze systematische aanpak heeft ons in staat gesteld om diepgaande inzichten te verkrijgen in de ervaringen en perspectieven van de verschillende belanghebbenden.

De kwantitatieve data uit de enquêtes is geanalyseerd met behulp van statistische software. De analyse omvat verschillende stappen: beschrijvende statistieken, inferentiële statistieken en data cleaning. De basisstatistieken zijn berekend om een overzicht te geven van de demografische kenmerken van de respondenten en de algemene trends in de data. Er zijn statistische tests uitgevoerd om relaties tussen variabelen te onderzoeken. Dit omvat onder andere correlaties, t-tests, en regressieanalyses om inzicht te krijgen in de factoren die van invloed zijn op de tevredenheid en betrokkenheid van burgers bij participatieprocessen. Voorafgaand aan de analyse zijn de data gecontroleerd op onvolledige of inconsistente antwoorden, die zijn uitgesloten om de betrouwbaarheid van de resultaten te waarborgen.

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid

Kwantitatief onderzoek gebruikt getallen om verklaringen te geven. Bedreigingen voor validiteit zijn onder meer veranderingen in meetinstrumenten (instrumentatie), vertekening door steekproefselectie (selectiebias) en de generaliseerbaarheid van resultaten (externe validiteit) (Bryman, 2016). Interne validiteit onderzoekt of de onafhankelijke variabele echt invloed heeft op de afhankelijke variabele. Validiteit wordt gewaarborgd door zorgvuldige meetinstrumenten, representatieve steekproeven en duidelijke rapportage. Betrouwbaarheid betreft de consistentie van meetresultaten en wordt bedreigd door meetfouten, steekproefffouten en veranderende omstandigheden. Dit wordt gewaarborgd door gestandaardiseerde meetinstrumenten en herhaalbaarheid (Denessen & Felling, 2023).

Kwalitatief onderzoek biedt diepgaande inzichten maar kent bedreigingen zoals subjectiviteit en bias. Onderzoekers kunnen onbewust vooroordelen introduceren of selectief gegevens interpreteren. Om dit te voorkomen, moeten zij reflectief zijn over hun eigen invloed op het onderzoek. (Denessen & Felling, 2023). In de praktijk hebben wij dit toegepast door zeer bewust te zijn van de formulering van onze vragen, zodat ze niet te sturend waren.

Bij enquêtes bestaat het risico van willekeurige antwoorden, wat kan worden verminderd door duidelijke vragen te stellen. Wij hebben dit risico geminimaliseerd door onze vragenlijst zorgvuldig te ontwerpen met heldere en eenduidige vragen. Interviews kunnen beperkingen hebben door interpretivisme. Door ons bewust te zijn van onze aannames en relevante respondenten te selecteren via purposive sampling, hebben wij de betrouwbaarheid verhoogd.

3.6 Ethische overwegingen

Bij de uitvoering van het onderzoek is grote aandacht besteed aan ethische overwegingen. Alle deelnemers aan de enquête en interviews worden geïnformeerd over het doel van het onderzoek en hun rechten als deelnemers. Informed consent werd verkregen voordat gegevens worden verzameld, en anonimiteit en vertrouwelijkheid van de deelnemers werd gegarandeerd.

Door deze methodologische aanpak te volgen, hebben we gestreefd om een gedetailleerd en betrouwbaar inzicht te verkrijgen in de huidige staat van burgerparticipatie in Waterland en concrete aanbevelingen te doen voor verbetering. Deze inzichten kunnen vervolgens worden gebruikt om de betrokkenheid van burgers te vergroten en bij te dragen aan een meer inclusieve en effectieve besluitvorming binnen de gemeente.

4. Onderzoeksresultaten

Het onderzoek naar burgerparticipatie in de gemeente Waterland tracht tot nieuwe inzichten te komen rondom burgerparticipatie in de gemeente. De gemeente heeft aan het onderzoeksteam de opdracht gegeven om een advies op te stellen wat betreft mogelijke nieuwe kaders om tot een functionelere en efficiëntere manier van burgerparticipatie te komen. Deze opdracht is vervolgens alomvattend samengevat in de volgende vraag: 'Welke integrale aanpak burgerparticipatie is haalbaar en passend bij de gemeente Waterland?' De hierbij horende deelvragen luiden als volgt: - Welke vormen van participatie worden al toegepast in de Gemeente Waterland? - Wat is de bijdrage van dorpsraden aan burgerparticipatie en hoe beïnvloeden zij dit proces? - Op welke manier willen inwoners van de gemeente Waterland participeren? - In hoeverre zijn de gemeenteraad en het college van B&W in de Gemeente Waterland bereid om bevoegdheden over te dragen aan burgers en participatie-initiatieven, en wat zijn de motieven en belemmeringen hierbij? - Hoe kan burgerparticipatie worden geborgd binnen de gemeente Waterland op lange termijn? Deze hoofd- en deelvragen zijn opgesteld in overleg met de opdrachtgever, zijnde de gemeente Waterland. Hierna is het onderzoeksteam van start gegaan met het onderzoek, waarbij dikwijls communicatie met contact- en bewindspersonen binnen de gemeente plaats heeft gevonden. Opmerkingen van beide kanten werden gedeeld, besproken en meegenomen in het onderzoek om zo tot een zo goed en efficiënt mogelijke samenwerking te komen.

4.1 Bereidheid machtsoverdracht

Bereidheid tot het overdragen van macht van de politiek naar de inwoners uit de gemeente Waterland is een punt waar kritisch naar wordt gekeken en waar mensen het niet gauw over eens zullen worden. Er zijn binnen de gemeente verschillende initiatieven die er wel voor zorgen dat er wel degelijk sprake is van samenwerkingen op het gebied van inwoners buiten de politiek om. Dit is terug te leiden naar de verschillende dorpskernen, die allen hun eigen dorpsraad hebben. Deze dorpskernen hebben dan wel geen formele bevoegdheden, maar zij zijn er wel om de politiek in de gemeente Waterland op de hoogte te houden van hoe inwoners in de verschillende kernen tegen

bepaalde ideeën aankijken. Het blijft echter wel het punt dat de politiek nog steeds de bovenhand heeft ten opzichte van de inwoners, aangezien zij toch de bestuurders zijn die de besluiten dienen te nemen. Wethoudster Astrid van der Wijnberg zegt daarover dat je als bestuurder ook bent aangesteld om knopen door te hakken en dat grote schreeuwers niet altijd het algemene geluid vertegenwoordigen in een dorp. Er zijn binnen de gemeente wel manieren om aan de inwoners te laten zien dat er wel degelijk manieren zijn om je stem te laten horen en op deze manier deels inspraak kunnen hebben binnen de gemeente. De gemeente Waterland organiseert bijvoorbeeld voorlichtingsavonden, waar onderwerpen besproken worden die gevoelig kunnen liggen bij de inwoners van de gemeente Waterland. Het is echter wel de vraag of deze voorlichtingsavonden ook daadwerkelijk iets van invloed of macht geven aan inwoners of dat het gewoon voor de vorm plaatsvindt. De gemeente Waterland organiseert dus eens in de zoveel tijd voorlichtingsavonden of informatiebijeenkomsten, waar inwoners hun stem mogen laten horen. De perceptie van politici ten opzichte van deze avonden is duidelijk als het aankomt op het punt van inspraak. Wethouder Harm Scheepstra zegt dat als een nee goed gemotiveerd is, dat vaak leidt tot acceptatie bij mensen.

De gemeente Waterland bestaat uit verschillende kernen, die allemaal ook hun eigen belangen hebben ten opzichte van de gehele gemeente. Iedere kern heeft zo ook zijn eigen dorpsraad. Deze dorpsraden worden bemand door inwoners zelf, dus niet door mensen uit de politiek. Dit betekent dus wel dat er geen sprake is van politieke invloed binnen de dorpsraad, maar vooral een middel dat de gemeente dichter bij de inwoners uit de verschillende kernen brengt. Buiten de bovengenoemde structuren van de verschillende dorpskernen, heeft de gemeente Waterland ook een gemeenteraad, waar alle beslissingen omtrent de gehele gemeente worden genomen. De gemeenteraad bestaat uit een fractie van verschillende partijen, waaronder Waterland Natuurlijk, D66, VVD, CDA en de PvdA. Dit zijn dan ook de partijen waar het om draait in Waterland. De verkiezingen waaruit een gemeenteraad ontstaat zijn natuurlijk ook een vorm van burgerparticipatie eens in de vier jaar. Dit zou de samenleving en haar keuzes goed moeten representeren. De gemeente Waterland staat er wel voor open om inwoners meer te betrekken bij het beleidsproces van de gemeente, om zo de burgerparticipatie te bevorderen. Wat betreft jongeren en de participatie onder deze doelgroep is het vaak wat lastiger om te realiseren, maar er zijn wel momenten dat er wordt geprobeerd om dit te verbeteren. Dankzij sociale media worden er tegenwoordig wel meer jongeren bereikt en de gemeente heeft een jongerenbijeenkomst gehouden die ook goed verliep volgens de fractie PvdA-GL. Buiten de jongeren probeert de gemeente Waterland uiteraard ook de rest van de inwoners te betrekken in de beslissingen die genomen worden. Er zijn ook burgers die niet stilzitten en uit zichzelf naar de gemeente stappen om te overleggen hoe zij van dienst kunnen zijn en hun steentje kunnen bijdragen. In Ilpendam zijn er een aantal technuten bezig om via slootwater een installatie aan te

leggen, zodat het hele dorp hun woningen van het gas af kan halen. Binnen de gemeente Waterland zijn er veel mensen die sterk voorstander zijn van het toepassen en verhogen van de burgerparticipatie en kijken positief naar overdraging van macht, maar dit geldt niet voor iedereen. Er zijn ook mensen die de gemeente en daarmee de politiek als belangrijkste orgaan zien om beslissingen te nemen. Deze mensen kijken juist graag naar de gemeente als het gaat om beleidsvoering. In Ilpendam vinden zij dat de gemeente gewoon zelf beslissingen moet nemen. Zij zeggen dat zij als dorpsraad geen wettelijke functie hebben en dat ze dat eigenlijk ook zo willen houden. Tegelijkertijd zijn er ook mensen die wel gemotiveerd zijn om binnen de gemeente Waterland een rol te spelen en dus te participeren. Zowel wethouders als dorpsraden noemen de dorpskern Marken als het gaat om zeer actief willen participeren als belangrijke dorpskern. Die dient altijd weer een beetje beteugeld te worden, waardoor motivatie en weerstand in Marken goed samenkomen. Wethouder Scheepstra zegt dat het mooi is dat andere geluiden ook gehoord worden en dat het goed is dat mensen zich ook willen uitspreken over het beleid. Dit verhoogt de participatie wel binnen de gemeente.

4.2 Bijdrage en invloed dorpsraden

Wat betreft de rol van advies van inwoners is men in Ilpendam voornamelijk van mening dat de gemeente haar taken dient uit te voeren zonder al te veel op het bord van de burger te leggen. Er is dus een grens aan de hoeveelheid gewenste burgerparticipatie volgens de dorpsraad van Ilpendam. Dit volgt uit het interview dat door leden van het onderzoeksteam is afgenomen met een lid van deze raad. Verder kwam in dit interview naar voren dat de dorpsraad van Ilpendam meerdere contactpersonen heeft binnen de gemeente en dat deze ook meermaals per jaar spreekt met de verantwoordelijke wethouder. Tijdens bijeenkomsten van de dorpsraden met de wethouder geven de verschillende raden elkaar ook onderling advies over verschillende kwesties die alle dorpen samen, of ieder dorp individueel, aangaan. Volgens fractie Waterland Natuurlijk is de dorpsraad van Marken de meest geslaagde vorm van participatie, waarbij vaak advies wordt gegeven aan de gemeente met betrekking tot vraagstukken die Marken betreffen. Ook de fractie PVDA/GL geeft aan tevreden te zijn over de manier van advies geven door dorpsraden. Deze geeft aan vooral met betrekking tot financiën dat er een goede samenwerking is met de raden, voornamelijk in een adviserende rol.

De vertegenwoordiging van inwoners is tevens ruim besproken in de door het onderzoeksteam afgenomen interviews. Zo worden voor de dorpsraad van Ilpendam elke vier jaar verkiezingen uitgeschreven, om zo een zo eerlijk en representatief mogelijke vertegenwoordiging van inwoners

van Ilpendam te bewerkstelligen. De dorpsraad van Ilpendam geeft daarbij ook aan dat vertegenwoordiging van jongeren lastig kan zijn, maar dat er wel via jongerenwerkers van de gemeente mogelijkheden tot contact en inspraak zijn. In Broek in Waterland is het mogelijk zelfs een wil om permanente vertegenwoordiging te krijgen als dorpsraad in de gemeenteraad. Hierbij zou een mogelijk deel van de dorpsraad het dorp in een directe vorm vertegenwoordigen in de gemeenteraad. Ook wethouder Scheepstra beschouwt de rol van de dorpsraden als vitaal voor het opvangen van geluiden afkomstig uit de kernen. Wethouder Van der Wijnberg voegt hieraan toe dat dorpsraden over het algemeen heel divers zijn ingericht op gebieden als leeftijd, geslacht en opleidingsniveau, waardoor een enorm deel van de bevolking zo vertegenwoordigt kan worden door middel van het in stand houden van een dorpsraad. De wethouders die geïnterviewd zijn over het algemeen dus enorm enthousiast over de samenwerking met de dorpsraden, waarbij verder opvalt dat zij de rol van de dorpsraden als vitaal beschouwen. De fracties die beschikbaar waren voor interviews zien eveneens het belang van de dorpsraden in. Zo geeft fractie PVDA/GL aan dat het tot nu toe steeds gelukt is om inwoners via dorpsraden naar informatieavonden te krijgen. Verder geeft de fractie Waterland Natuurlijk nog aan dat de vertegenwoordiging via de dorpsraad en de rol hiervan kan verschillen per kern in omvang.

Kijkend naar initiatieven om de burgerparticipatie te verbeteren, valt op dat occasioneel initiatieven vanuit de inwoners zijn ter bevordering of ter uitvoering van burgerparticipatie. In Ilpendam is bijvoorbeeld op initiatief van de dorpsraad met een luisterend oor voor de mening van de inwoners een project tot stand gekomen om het ietwat verouderde dorpsplein te renoveren. In Broek in Waterland zijn burgers tevens onder leiding van de dorpsraad tot een initiatief gekomen om de onderdoorgang van een weg op poten te zetten, wat tot een groot succes heeft geleid en wat veel samenwerking van gemeente en inwoners liet zien. Wethouder Van der Wijnberg geeft bovendien aan dat er in het verleden een initiatief is geweest vanuit de dorpsraad van Marken om mee te mogen beslissen over het al dan niet plaatsen van windmolens op de dijk in het dorp. De dorpsraad van Marken en de dorpsraad van Broek in Waterland zijn volgens fractie D66 het sterkst in het opzetten van initiatieven.

De uitdagingen en belemmeringen hebben laten zien dat men huiverig is voor mogelijke valkuilen aan burgerparticipatie. Zo is men in Ilpendam sceptisch over mogelijke dalingen in budgetten voor het dorp en haar verenigingen als gevolg van een roep vanuit de gemeente om inwoners meer zelf te laten doen onder het mom van burgerparticipatie. Deze scepsis kan tot een belemmering voor meer burgerparticipatie leiden. Ook in Broek in Waterland is er een uitdaging ten opzichte van burgerparticipatie te herkennen. Er heerst in Broek in Waterland een idee dat de gemeente mogelijk

de dorpsraad gebruikt om dingen erdoorheen te drukken. Dit belemmert mogelijk ook verdere burgerparticipatie. Wethouder Scheepstra ziet bovendien dat dorpsraad Marken zeer actief is in participeren, hierin doorslaan zou een belemmering kunnen zijn voor de waarde van het concept burgerparticipatie. Burgerparticipatie kan tevens ertoe leiden dat men het overzicht kwijt is wie verantwoordelijk is voor het gevoerde beleid, de gemeente of de dorpsraad. Soms kan volgens wethouder Van der Wijnberg informatie tijdens burgerparticipatie zelfs te eenzijdig zijn, wat een uitdaging kan vormen voor burgerparticipatie. Verder kunnen niet alle dorpsraden volgens diezelfde wethouder Van der Wijnberg genoeg deskundige raadsleden op de been krijgen, wat burgerparticipatie ook weer bemoeilijkt. Volgens fractie PVDA/GL is het bovendien een uitdaging om leden te laten kiezen voor een dorpsraad, omdat er soms te weinig gegadigden zijn naar aanleiding van een te klein aantal inwoners. Bovendien geeft deze fractie aan dat belemmeringen kunnen ontstaan voor burgerparticipatie wanneer het voor een inwoner moeilijk te bepalen is welke instantie aan te schrijven is voor bepaalde problematiek.

4.3 Vormen van participatie

Dat het perspectief op hoe burgerparticipatie en in welke mate moet plaatsvinden erg varieert, blijkt duidelijk uit de verschillen in benadering tussen een gemeentelijk bestuurder en een gemeenteraadslid. In een gesprek met de bestuurder in kwestie wordt duidelijk dat zij burgerparticipatie ziet als een manier om burgers te betrekken bij het ontwikkelen van lokale projecten. Ze onderstreept het belang van samenwerking en het benutten van de kennis die lokaal beschikbaar is, waardoor expertise van burgers wordt ingezet om de gemeente te verbeteren. Dit suggereert dat participatie verder reikt dan alleen het informeren van burgers en het verzamelen van feedback; de focus ligt vooral op het delen van verantwoordelijkheden en het samen maken van beslissingen. Vanuit dit oogpunt bezien spelen burgers een actieve en gelijkwaardige rol in het beleidsproces. Hier tegenover staat een perspectief dat naar voren kwam uit een gesprek met een gemeenteraadslid, die burgerparticipatie op een meer consultatieve manier benadert. De nadruk ligt op het belang van het consulteren van inwoners bij het vormgeven van beleid, via met name forums en enquêtes. Deze twee benaderingen bieden niet alleen inzicht in de diverse visies die binnen de gemeente bestaan op burgerparticipatie, maar belichten ook hoe deze visies concreet worden uitgevoerd binnen de gemeente. Deze verschillen in benadering laten zien hoe actoren in de gemeente elk op hun eigen manier invulling geven aan het concept van burgerparticipatie, wat direct invloed heeft op de manier waarop besluitvormingsprocessen worden vormgegeven en hoe effectief de burger wordt betrokken bij deze processen.

De gemeente Waterland gebruikt diverse kanalen en methoden om burgers te informeren. Dit omvat traditionele middelen zoals gemeentelijke nieuwsbrieven en openbare mededelingen tot meer moderne digitale platforms zoals de gemeentewebsite en sociale media. Uit de interviews komt naar voren dat de gemeente zich inzet voor duidelijke en tijdige communicatie. Dit doen zij zodat iedereen binnen de gemeente, jong of oud, weet wat er zich afspeelt. Hoewel de gemeente Waterland een breed scala aan communicatiekanalen inzet, lijkt de strategie mogelijk niet effectief in het bereiken van een jonger publiek. Er is een noodzaak om gericht te kijken wat de voorkeurskanalen van jongeren zijn, om haar communicatie hierop af te stemmen. Met de intrede van sociale media wordt er gekeken naar manieren om jongeren via deze betreffende kanalen alsnog te kunnen bereiken. Hoewel de gemeente Waterland actief verschillende communicatiemethoden inzet om een breed publiek te bereiken, blijkt dat deze aanpak dus niet altijd effectief is.

In de gesprekken die wij hebben gevoerd komt de praktijk van consultatieve participatie herhaaldelijk naar voren. Consultatieve participatie in Waterland wordt gekenmerkt door het actief uitnodigen van burgers om hun meningen en suggesties te delen voordat besluiten worden genomen. De Gemeente Waterland organiseert regelmatig open dagen en informatieavonden, die als doel hebben burgers te betrekken bij de planning en ontwikkeling van gemeentelijke projecten. Twee specifieke voorbeelden van zulke bijeenkomsten zijn die over de invoering van autoluwe zones en de invoering van betaald parkeren in Monnickendam. Tijdens deze evenementen konden burgers direct hun mening en feedback geven. Het biedt burgers de kans om direct met projectmanagers te spreken, vragen te stellen en hun zorgen te uiten. Ze nemen deze feedback serieus en proberen waar mogelijk de projectplannen aan te passen naar wens. Deze aanpak heeft als doel om niet alleen informatie te verstrekken, maar ook om een dialoog te creëren tussen de gemeente en haar inwoners. Het faciliteren van een dergelijke open communicatie helpt om misverstanden te voorkomen en bouwt aan vertrouwen. Deze praktijk van het houden van open dagen en informatieavonden toont de welwillendheid van de gemeente om inwoners een vorm van inspraak te bieden, maar stuit tegelijkertijd op kritische geluiden die bestaan over de daadwerkelijke invloed van deze bijeenkomsten op besluitvorming. Zo wordt in een interview met een gemeenteraadslid opgemerkt dat hoewel deze bijeenkomsten goed zijn voor het verzamelen van feedback, ze soms merken dat de besluiten al grotendeels vastliggen en de input van burgers meer een formaliteit lijkt dan dat het werkelijk tot substantiële veranderingen leidt. Deze opmerkingen laten zien dat, ondanks waardering voor de inspanningen om openheid en betrokkenheid te vergroten, er soms een verschil is tussen wat burgers verwachten en hoe hun bijdragen daadwerkelijk gebruikt worden. Dit benadrukt hoe belangrijk het is om niet alleen dit soort evenementen te organiseren, maar ook te zorgen dat de verzamelde ideeën en suggesties echt serieus worden genomen en meegenomen in de

besluitvorming. Twee kwesties waarbij informatieavonden zijn georganiseerd, betreft de invoering van autoluwe zones en betaald parkeren in Monnickendam. Er werd gepoogd om inwoners te betrekken en hun input te verzamelen, maar de resultaten en percepties hierover zijn gemengd. De informatieavonden werden gekenmerkt door zeer uiteenlopende belangen en zeer emotionele discussies. De eerste informatieavond rondom de invoering van betaald parkeren wordt beschreven als bijzonder tumultueus. “De interactie met de burgers en andere betrokkenen was een uitdaging die veel weg had van 'crowd control', zo reflecteerde een betrokken bestuurder op de bijeenkomst. Ondanks de moeilijke start waren er waardevolle inzichten verkregen uit de feedback tijdens deze sessies. Deze feedback bleek cruciaal voor de verdere ontwikkeling van het beleid, met specifieke antwoorden die uiteindelijk in het beleidsvoorstel zijn opgenomen, rechtstreeks voortkomend uit de vragen die tijdens de eerste informatieve avond werden gesteld. Een grote uitdaging was het beheer van de wensen van burgers. Dit was duidelijk te zien tijdens de informatieavonden, waar de meest vocale en direct betrokken mensen de discussie domineerden. Dit kan, volgens een betrokken wethouder, leiden tot een vertekend beeld van wat de bredere gemeenschap echt denkt. Dit maakt het moeilijk om een evenwichtige en representatieve bijdrage van alle burgers te krijgen, en niet alleen van degenen die het meest geneigd zijn hun stem te verheffen.

Uit de analyse is duidelijk geworden dat deliberatieve participatie bij lange na niet zo is ontplooid als consultatieve participatie in de gemeente Waterland. Deliberatieve participatie, waarbij burgers niet alleen feedback geven maar actief deelnemen aan discussies en besluitvorming met beleidsmakers, wordt door respondenten omschreven als complexer en dynamischer dan consultatieve benaderingen. Een wethouder benadrukt dat deliberatieve participatie van zowel burgers als beleidsmakers meer betrokkenheid en openheid vereist om samen te werken en gezamenlijke oplossingen te creëren. Het gaat echt om samen aan tafel zitten, waarbij iedereen, burgers en beleidsmakers, evenveel te zeggen heeft. Ondanks de intenties die door gemeente zijn uitgesproken – in het coalitieakkoord wordt zelfs gesproken over de bevordering van deliberatieve participatieprocessen – tonen de interviews aan dat deze vorm van participatie in de praktijk beperkt wordt toegepast. Een poging hiertoe is gedaan door middel van de implementatie van de G1000, een platform bedoeld om burgers intensiever te betrekken bij complexe vraagstukken. De G1000 is een initiatief dat gericht is op het samenbrengen van een representatieve groep burgers die samenkomt om te discussiëren en te besluiten over bepaalde beleidskwesties. Het college van B&W had als doel de G1000 in te zetten om met oplossingen te komen voor de woningnood. De bedoeling was om burgers niet alleen een stem te geven, maar ook om hen actief te laten deelnemen aan het formuleren van haalbare oplossingen. Een van de belangrijkste redenen voor het falen van het initiatief was de weerstand binnen de gemeenteraad. Uit de interviews blijkt dat er aanzienlijk

scepticisme bestond onder de raadsleden over de haalbaarheid en de effectiviteit van de G1000. De complexiteit van bepaalde onderwerpen, zoals woningnood, draagt bij aan de terughoudendheid van de raad om besluitvormingsmacht over te dragen aan burgers. De technische aard en politieke gevoeligheid van dergelijke vraagstukken versterken de twijfels binnen de raad over de meerwaarde en haalbaarheid van dergelijke participatieprocessen. Deze bevindingen laten zien dat er een duidelijke uitdaging ligt bij het realiseren van verregaande vormen van burgerparticipatie, vooral bij complexe zaken zoals woningnood. Er bestaat een spanningsveld tussen de hoge verwachtingen van burgerparticipatie en de realiteit van hoe deze in de praktijk wordt gebracht.

4.4 Behoefte burgerparticipatie Waterlanders

Aan de hand van enquêtes is onderzocht waar de behoefte van burgers omtrent burgerparticipatie ligt. De gemeente Waterland is van zichzelf al een zeer politieke gemeente. Dit is onder meer te zien aan de hoge opkomst van 65% bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dit is een stuk hoger dan het landelijke gemiddelde van 50,9%. Die betrokkenheid is ook terug te zien in de enquête. Zo vindt 97% van de inwoners het belangrijk om op de hoogte te zijn van wat er zich in de gemeente afspeelt en informeert zij zich hier ook over. Daarnaast blijkt ook dat iets meer dan de helft van de Waterlanders al een keer heeft geparticipeerd in het beslissingsproces van de gemeente. Dit zegt niks over welke vorm van burgerparticipatie of in hoeverre ze invloed hebben uitgeoefend, maar het geeft wel een globaal inzicht in de mate van voorgaande burgerparticipatie. Ten slotte laten de enquêtes ook zien dat burgers zich wel degelijk serieus voelen genomen en echt het idee hebben dat de gemeente naar ze luistert als ze participeren. 80% gelooft namelijk dat hun inbreng echt impact heeft. Dit is waardevolle informatie omdat het suggereert dat Waterlanders vertrouwen hebben in de institutionele organisatie van burgerparticipatie.

Uit gesprekken met de gemeentefracties bleek dat ze moeite hadden om de “sweet spot” te vinden om burgers mee te nemen in het beleidsproces. Ze vertelden namelijk dat burgers soms beduusd achter bleven omdat ze pas veel te laat werden meegenomen in het participatieproces toen er al veel beslissingen waren gemaakt. Aan de andere kant waren sommige burgers nog niet geïnteresseerd in participatie als het project nog in de kinderschoenen stond. De enquête had hier echter een duidelijker antwoord op. De meeste burgers willen namelijk vooral vanaf het begin van het beleidsproces worden meegenomen en een kleiner deel wil zelfs het hele proces doorlopen als

ze participeren. Dit is waarschijnlijk zo omdat burgers dan echt hun eigen input kunnen volgen en dat hun ideeën nog kunnen worden meegenomen bij het maken van beslissingen. Het is echter nog wel de vraag of Waterlanders echt zo enthousiast zijn als de enquête aangeeft wanneer hun mening wordt gevraagd over beleid dat nog in de kinderschoenen staat.

Burgerparticipatie bestaat uit meerdere vormen dus het is belangrijk om te kijken waar de behoefte van Waterlanders ligt. De enquête toonde aan dat de grootste behoefte is aan een burgerpanel, kort gevolgd door referenda. Een burgerpanel zorgt ervoor dat de politiek in gesprek blijft met haar burgers en dat ze de dialoog kunnen voeren. Een referendum is eerder een middel om het standpunt duidelijk te maken bij zeer ingrijpende beslissingen. Waterlanders zijn echter minder positief over het idee van een ideeënbuis aangezien het een zeer lage vorm van burgerparticipatie is. Verder ligt de behoefte van burgerparticipatie vooral op de ruimtelijke ordening. Het recentelijke tumult rondom het vrij parkeren heeft hier een grote rol in gespeeld en de wooncrisis speelt waarschijnlijk ook parten. Het neemt echter niet weg dat ruimtelijke ordening een belangrijk thema is en Waterlanders behoefte hebben om zich uit te spreken en te participeren op dit beleidsgebied. Op sommige beleidsgebieden zoals financiën is de vraag om te participeren een stuk lager omdat het eerder een uitvoeringstaak van de gemeente is.

Ten slotte bleek dat er geen verband is tussen opleiding, leeftijd en de mate van voorgaande burgerparticipatie en behoefte naar burgerparticipatie. Dit is een belangrijk gegeven omdat burgerparticipatie ongelijkheid kan bevorderen als alleen maar een bepaalde soort groep participeert. Burgerparticipatie wordt dus breed gedragen in de gemeente. Uit interviews is het echter wel zo dat sommige dorpskernen beter worden vertegenwoordigd en dit blijft ook een valkuil voor toekomstige burgerparticipatie.

4.5 Borging van participatie

In de gemeente Waterland varieert de implementatie van burgerinitiatieven aanzienlijk tussen verschillende dorpskernen, wat sterk beïnvloed wordt door lokale culturele en historische contexten. Een dorpskern dat in de gesprekken met betrokkenen eruit springt is Marken. Burgerparticipatie in Marken wordt door respondenten omschreven als bijzonder actief met een unieke dynamiek die diep geworteld is in de lokale gemeenschapscultuur. De dorpsraad speelt hierbij een belangrijke rol als schakel tussen de inwoners en de gemeente. Ze brengen initiatieven vanuit de gemeenschap naar voren, en coördineren deze ook in bepaalde gevallen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is hoe de inwoners van Marken samenkwamen om hun dorpsplein opnieuw in te richten. Daarentegen vertonen de andere dorpskernen een meer terughoudende benadering. Een voorbeeld dat dit illustreert, is die van het kernenbudget. Het kernenbudget is een financiële regeling bedoeld om burgerparticipatie te stimuleren. Door middel van dit budget krijgen burgers de mogelijkheid om zelf initiatieven voor te stellen en direct invloed uit te oefenen op de besteding van gemeenschapsgelden. Het kernenbudget was enkele jaren geleden beschikbaar gesteld door de gemeente. De ervaringen zijn echter gemengd. Hoewel het bedoeld was om de autonomie en betrokkenheid van burgers te vergroten, leidde het in de praktijk vaak tot onzekerheid en aarzeling bij betrokken dorpsraden en burgers. Hoewel het kernenbudget bedoeld was om faciliteren, het in de praktijk weerstand opriep door de verantwoordelijkheid die het met zich meebracht. Deze terughoudendheid kan deels worden verklaard door een gebrek aan ervaring met het beheren van dergelijke budgetten, maar ook door zorgen over de politieke gevolgen van het maken van financiële budgetten. Bewoners waren bezorgd dat verkeerde besluiten hun persoonlijk zouden worden aangerekend. Deze uiteenlopende ervaringen met burgerinitiatieven benadrukken de complexiteit van burgerparticipatie, die niet alleen wordt vormgegeven door lokale gebruiken maar ook door de capaciteit en bereidheid van mensen om verantwoordelijkheden te dragen.

Om inzicht te vergaren in burgerparticipatie is het belangrijk om aan dorpsraden, wethouders en gemeentefracties te vragen wat hun beleid en strategie is om burgerparticipatie in te richten. Dit is logischerwijs relevanter voor de wethouders die het beleid uitvoeren maar de inzichten van gemeentefracties en dorpsraden waren evenwel interessant. Uit de interviews kwam duidelijk naar voren dat gemeentefracties veel ideeën hadden over beleid en dat wethouders in de praktijk tegen veel haken en ogen aanlopen als het om burgerparticipatiebeleid ging. Daarentegen waren de meeste burgerraden eensgezind over de invulling van burgerparticipatie, alleen die van IJpendam leek meer terughoudend. De dorpsraden werden dus ook echt als co-creanten van beleid gezien en

verschillen daarin, omdat ze in IJpendam alleen een rol van adviseren voor zich zagen, omdat ze niet willen worden afgerekend op hun beleid door burgers. Wethouders probeerden burgers te betrekken maar hebben soms moeite met het vinden van een passende wijze hiervoor en vinden dat zij ook bestuurlijke ruimte nodig hebben om hun werk te doen. Wethouders zien ruimte om burgers te betrekken en willen zich hier graag voor inzetten, maar zij hechten wel aan een realistische houding. Ze zien dat burgerparticipatie zich niet altijd voor elk onderwerp leent en ze worstelen met de invulling van inspraak.

In de volgende paragraaf is uiteengezet hoe burgers worden ondersteund om deel te nemen aan burgerparticipatie en welke middelen gebruikt kunnen worden. De geïnterviewden waren eensgezind over dat de gemeente over te weinig capaciteit en geld beschikt om burgerparticipatie adequaat in te richten. Als je burgers wil betrekken en dingen wil organiseren, dan kost dat gewoon enorm veel tijd en geld. Ja, dat is echt een ding. Er is wel veel ruimte voor inspraak van de burgers, echter valt er te beargumenteren dat het een lage vorm van burgerparticipatie is. Een andere uitdaging is wanneer burgers worden meegenomen in de besluitvorming. Bij de GL-PvdA-fractie sprak de fractievoorzitter over een participatie paradox. Dit houdt in dat het belangrijk is om heel duidelijk te maken aan burgers: waar, in welke fase bevinden plannen zich, zodat mensen weten waar ze invloed op kunnen uitoefenen. Dit heet de participatie paradoxdus of je bent te vroeg of je bent te laat. Het lijkt wel onmogelijk om de sweet spot te vinden. Uit de dorpsraden bleek dat de gemeente Waterland intern wel de wil heeft om burgers te betrekken en dat dorpsraden ook een klein budget krijgen. Het is echter te weinig om de kosten volledig te kunnen dekken dus proberen ze fondsen te werven. Uit de interviews bleek dat het een uitdaging was om jongeren te bereiken en om ze mee te laten doen aan burgerparticipatie-initiatieven. De gemeentefracties zijn bezig om jongeren meer te betrekken, paradoxaal genoeg hebben zij ook jongeren nodig om andere jongeren te bereiken. De dorpsraden bleken echter niet kundig in het bereiken van jongeren. De raden zijn echter wel eensgezind dat het inzetten van jongerenwerkers en jongerenavonden belangrijk kan zijn. Het ontbreekt echter nog aan een institutionele structuur en capaciteit om specifiek jongeren blijvend te blijven betrekken. In de interviews is gevraagd hoe er wordt gereflecteerd op participatie-initiatieven. Deze evaluatie is waardevol om te bestuderen waar de knelpunten liggen en welke beleidsonderwerpen zich beter lenen voor burgerparticipatie. Er werd gematigd positief gesproken over burgerparticipatie. Uit alle interviews kwam het regelen van de overgang naar voren als een uitstekend voorbeeld van burgerparticipatie. Bij meerdere gemeentefracties kwam de onderdoorgang ook naar voren als een perfect voorbeeld van burgerparticipatie. Het parkeerbeleid in de gemeente Waterland is een zeer gepolitiseerd onderwerp. De wethouder heeft een aantal inspraakavonden georganiseerd waar er sprake was van burgerparticipatie door middel van inspraak.

Dit is als tamelijk positief ervaren maar laat ook zien dat burgerparticipatie veel haken en ogen heeft. Er zit wel een discrepantie tussen wethouders en gemeente fractie over de evaluatie van parkeerbeleid. De gemeentefractie was ontzettend positief, terwijl de wethouder zei dat hij de inspraakavonden deels als positief heeft ervaren. Hij was echter wel van mening dat schreeuwers meer aandacht kregen en dat burgers zich niet zo goed inlezen als hij had verwacht. Participatie-initiatieven worden door gemeentefracties als zeer positief ervaren. Vanuit het gemeentebestuur wordt echter gewaarschuwd dat de wijze waarop participatie van cruciaal belang is. Uit de analyse viel het op dat de participatie-initiatieven die werden gekenmerkt door co-creatie consistent positief werden geëvalueerd.

5. Conclusie

Dit onderzoek werd uitgevoerd naar aanleiding van een expliciete vraag naar dit specifieke onderzoek vanuit de opdrachtgever. Deze opdrachtgever betreft de gemeente Waterland, specifiek de burgemeester Marian van der Weele. De opdrachtgever gaf aan enkele moeilijkheden te ondervinden in het efficiënt raadplegen van burgers, zijnde burgerparticipatie vanuit de bevolking van de gemeente Waterland met betrekking tot de besluitvorming door de gemeente rondom maatschappelijk en sociaal relevante en belangrijke onderwerpen. De concrete vraag die de opdrachtgever op heeft gesteld met betrekking tot dit onderzoek is: 'Welke integrale aanpak burgerparticipatie is haalbaar en passend bij de gemeente Waterland?'

De eerste deelvraag is naar aanleiding van de afgenomen interviews en uitgezette enquête te beantwoorden door te stellen dat de praktijk van consultatieve participatie herhaaldelijk wordt genoemd in de gesprekken die gevoerd zijn door het onderzoeksteam met belanghebbenden. In Waterland wordt consultatieve participatie gekenmerkt door het actief uitnodigen van burgers om hun meningen en aanbevelingen te delen voordat beslissingen worden genomen. De Gemeente Waterland probeert burgers te betrekken bij de planning en ontwikkeling van projecten door middel van open dagen en informatieavonden. Het doel van deze benadering is niet alleen het verstrekken van informatie, maar ook het stimuleren van interacties tussen de gemeente en de mensen die er wonen. De analyse toonde aan dat deliberatieve participatie in de gemeente Waterland niet zo actief is als consultatieve participatie. Respondenten zeggen dat deliberatieve participatie ingewikkelder en dynamischer is dan consultatieve benaderingen, waarbij burgers niet alleen hun mening geven, maar ook actief deelnemen aan discussies en besluitvorming met beleidsmakers.

De tweede deelvraag is te beantwoorden door uit de interviews en enquêtes af te leiden dat de dorpsraden een belangrijke rol spelen in het proces van burgerparticipatie. De dorpsraden worden door de gemeente gezien als co-creanten van beleid. Binnen de raden heerst wel verdeeldheid over de meest geschikte rol voor een dorpsraad, ook met betrekking tot de positie van de dorpsraad in het maken van beleid voor de gehele gemeente. Zo is men in Ilpendam van mening dat de rol van de dorpsraad juist beperkt moet blijven, uit angst voor mogelijke verwijten richting deze dorpsraad indien het gevormde beleid niet zo gunstig uitpakt als vooraf werd gehoopt of verwacht.

Deelvraag drie betreft de kwestie rondom de door de inwoners gewenste vorm van burgerparticipatie. Deze deelvraag is vooral beantwoord door middel van de enquête, waaruit blijkt dat de inwoners van de gemeente Waterland voornamelijk oren hebben naar een burgerpanel, dan wel een referendum. Het burgerpanel zou bestaan uit een dialoog voor discussie op lokaal politiek gebied, waarmee deze discussie actief zou kunnen worden gehouden, wat dan weer zou bijdragen aan de algemene ervaring van burgers met betrekking tot participeren. Het referendum zou daarentegen eerder kunnen worden aangegrepen als manier waarop burgers een bepaald standpunt kunnen uiten. Minder populair echter, is het concept van een ideeënbus onder de bevolking van de gemeente Waterland. De behoefte om te participeren ligt bij de deelnemers aan de enquête vooral op het gebied van ruimtelijke ordening, wat wellicht een nasleep is van de eerder voorgevallen kwestie rondom betaald parkeren in Monnickendam. Dit neemt overigens niet weg dat ruimtelijke ordening over het algemeen hoog in het vaandel staat bij de bewoners van de gemeente. Op het gebied van financiën is men minder gretig om te participeren, daar dit meer wordt gezien als een (lokale) overheidstaak.

Als antwoord op deelvraag vier is te zeggen dat het overdragen van macht aan inwoners een onderwerp is dat zwaar weegt voor alle betrokken partijen, zoals de gemeenteraad, de dorpsraden en de inwoners zelf. Deze belanghebbende groepen zullen het tevens niet snel eens zijn over de mogelijkheid om een bepaalde hoeveelheid politieke macht aan de inwoners van de gemeente Waterland over te dragen. Er zijn verschillende initiatieven binnen de gemeente die ervoor zorgen dat inwoners samenwerken buiten de politiek. De politiek heeft echter de overhand ten opzichte van de inwoners, omdat zij de bestuurders zijn die besluiten nemen. Binnen de gemeente zijn er manieren om aan de inwoners te laten zien dat er mogelijkheden zijn om hun stem te laten horen en om invloed te hebben op het beleid van de gemeente. De gemeente Waterland organiseert bijvoorbeeld voorlichtingsavonden over onderwerpen die relevant kunnen zijn voor de inwoners van de gemeente. Het is echter de vraag of deze voorlichtingsavonden echt invloed hebben op de

inwoners of dat ze alleen maar worden gehouden om burgerparticipatie te behouden en burgers tevreden proberen te stellen.

De vijfde en tevens laatste deelvraag omtrent het waarborgen van burgerparticipatie op de lange termijn, is het best te beantwoorden door te stellen dat uit de afgenomen interviews blijkt dat men eensgezind is omtrent het gebrek aan budget en capaciteit om daadkrachtig op te treden met betrekking tot burgerparticipatie binnen de gemeente Waterland. Tijd en geld zijn binnen deze gemeente enorm schaars. Echter worden initiatieven om te participeren door de fracties binnen de gemeenteraad als uiterst positief ervaren. Het gemeentebestuur is echter ook van mening dat de wijze van participeren enorm belangrijk is. Uit de analyses van de door het onderzoeksteam verzamelde data bleek bovendien dat co-creatie de meest positief ontvangen vorm van participatie is bij zowel gemeente als inwoners. Deze vorm van participeren sluit het best aan als antwoord op de eerder genoemde laatste deelvraag, daar deze vorm enorm zou kunnen helpen bij een waarborging van burgerparticipatie op de lange termijn.

6. Aanbevelingen

Uit de enquêtes blijkt dus dat burgers een uitgesproken mening hebben over de te gebruiken en gewenste vorm van burgerparticipatie. Het oprichten van vaste participatie platforms, zoals dorpsraden en burgerfora, kan helpen om een blijvende dialoog tussen de gemeente en haar inwoners te garanderen. Deze platforms moeten regelmatig bijeenkomen en een echte invloed hebben op de beslissingen die worden genomen. Deze fora zouden op zowel een online als een fysieke manier kunnen worden gevormd. Naar onze mening, is het het meest efficiënt om deze door de gemeente zelf te laten organiseren en om burgers hiervoor uit te nodigen. Hierdoor zou de gemeente op allerlei vlakken laagdrempelig in gesprek kunnen gaan met de burger over een specifiek onderwerp. Het is hierbij vooral van belang dat de burger voornamelijk zijn of haar mening kan laten horen, dit als belangrijkste verschil met de bekende informatieavonden.

Wij begrijpen dat deze vorm lastig op te schalen is voor grotere onderwerpen die grote delen van de gemeente aangaan. Voor deze bredere onderwerpen adviseren wij, op basis van de voorkeuren van de inwoners, een raadgevend referendum te houden. Deze vorm vereist absoluut een zeer goede voorbereiding waarbij de burger uitermate goed geïnformeerd dient te zijn van de vorm van het referendum, het belang hiervan, de rol in besluitvorming die deze speelt en de argumenten voor en

tegen de te nemen beslissing. Deze informatieverstrekking zou via informatieavonden, lokale kranten, lokale omroepen, flyers en algemene reclame kunnen worden uitgevoerd.

Ook het aanstellen van participatie coördinatoren binnen de gemeentelijke organisatie kan de organisatie en ondersteuning van participatie-initiatieven verbeteren. Deze coördinatoren kunnen dienen als aanspreekpunt voor burgers en als brug tussen de gemeenschap en de gemeente. Ook is het mogelijk deze tak van besturen toe te voegen aan een al zittende bestuurder, die coördinator burgerparticipatie dan toegevoegd zou krijgen aan zijn of haar ambtelijke portefeuille. Deze coördinator wordt hierbij dus belast met de verantwoordelijkheid om de nieuwe manier van participeren binnen de gemeente Waterland efficiënt en duurzaam te laten verlopen.

Het vastleggen van formele participatie procedures in beleidsdocumenten en regels kan tevens ervoor zorgen dat participatie een standaard onderdeel wordt van het besluitvormingsproces. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bij elk nieuw beleidsvoorstel een participatieproces wordt opgenomen. Dit proces zou worden opgesteld in overleg binnen de gemeente, om een zo efficiënt mogelijke burgerparticipatie te bewerkstelligen. Binnen dit proces speelt de coördinator een belangrijke en centrale rol. Door het vastleggen van al deze zaken, zal er altijd een kader zijn om op terug te vallen indien nodig omtrent burgerparticipatie binnen de gemeente Waterland.

7. Literatuurlijst

- Bailey, N., & Pill, M. (2015). Can the State Empower Communities through Localism? An Evaluation of Recent Approaches to Neighbourhood Governance in England. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 33(2), 289–304. <https://doi.org/10.1068/c12331r>
- Bannink, D. (2019). *Besturen zonder wij: In een samenleving zonder wij*. VU University Press.
- Bovens, M., De Keizer, A., & Tiemeijer, W. (2017). Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op redzaamheid (Issue 97). <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/359536>
- Breed, K., & Van Haeften, M. (2009). *De waarde van Burgerparticipatie*. <https://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/82571>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5e ed.). Oxford University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Inwoners per gemeente*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners>
- Denessen, E., & Felling, C. (2023). Opvattingen over onderwijs: een onderzoek naar de validiteit en betrouwbaarheid van een meetinstrument. *Pedagogische Studiën*, 77(4).
- Handboek Farmaceutisch Praktijkonderzoek. (2024). Interviews. <https://praktijkonderzoek.sites.uu.nl/interviews/>
- Handboek Farmaceutisch Praktijkonderzoek. (2024). Kwantitatief onderzoek. <https://praktijkonderzoek.sites.uu.nl/kwantitatief-onderzoek/>
- Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2020). Ontwerpprincipes voor betere burgerparticipatie. *Bestuurskunde*, 29(1), 54–63. <https://doi.org/10.5553/bk/092733872020029001007>
- Leyenaar, M., Radboud Universiteit Nijmegen, Brons, C., Directie Kennis, Instituut voor Publiek en Politiek (IPP), Ministerie van VROM, Raad voor Openbaar Bestuur (ROB), & Edelenbos, M. (2009). *Vormen van burgerparticipatie: inventarisatie en evaluatie*. https://vng.nl/files/vng/vng/Documenten/Extranet/Burgerzaken/bestanden_burgerparticipatie/M.Leyenaar_boekje%20burgerforum_inventarisatie_090527.pdf
- Lucassen, P. L. B. J., & Olde Hartman, T. C. (2002). *Kwalitatief onderzoek: praktische methoden voor de medische praktijk* (1ste editie). Bohn Stafleu van Loghum.
- Mair, P. (2013). *Ruling the void: the hollowing of Western democracy*. <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/6418>
- Mehrad, A., & Zangeneh, M. H. T. (2019). Comparison Between Qualitative and Quantitative Research Approaches: Social Sciences. *International Journal For Research In Educational Studies*, 5(7), Article 7. <https://doi.org/10.53555/es.v5i7.998>

Michels, A., & Binnema, H. (2018). Assessing the impact of deliberative democratic initiatives at the local level: A Framework for analysis. *Administration & Society*, 51(5), 749–769.
<https://doi.org/10.1177/0095399718760588>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022, October 28). Uitdaging komende politieke jaar: houd kritische burgers aangehaakt. Nieuwsbericht | Sociaal En Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/09/01/uitdaging-komende-politieke-jaar-houd-kritische-burgers-aangehaakt>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2024, 14 maart). Burgers gelijkwaardig aan de ontwerptafel van beleid. Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/03/14/burgers-gelijkwaardig-aan-de-ontwerptafel-van-beleid>

Pateman, C. (1970). Participation and democratic theory.
<https://doi.org/10.1017/cbo9780511720444>

Raworth, K., Narayan, S., Sweetman, C., Rowlands, J., & Hopkins, A. (2012). Conducting semi-structured interviews. In Oxfam. Oxfam GB. <https://policy-practice.oxfam.org/resources/conducting-semi-structured-interviews-252993/>

Reybrouck, D. G. R., van. (2011, July 11). Our story. G1000. Retrieved March 17, 2024, from <https://www.g1000.org/nl/about/our-story>

Roberts, N. (2004). Public deliberation in an age of direct citizen participation. *The American Review of Public Administration*, 34(4), 315–353. <https://doi.org/10.1177/0275074004269288>

Rose, D. C. (2014). The case for policy-relevant conservation science. *Conservation Biology*, 29(3), 748–754. <https://doi.org/10.1111/cobi.12444>

Snel, E., Custers, G., & Engbersen, G. (2018). Ongelijkheid in de participatiestad. *Mensch En Maatschappij*, 93(1), 31–57. <https://doi.org/10.5117/mem2018.1.snel>

Tonkens, E. (2008). De bal bij de burger: Burgerschap en publieke moraal in een pluriforme, dynamische samenleving. <https://doi.org/10.5117/9789056295370>

Turnhout, E., Van Bommel, S., & Aarts, N. (2010). How Participation Creates Citizens: Participatory Governance as Performative practice. *Ecology and Society*, 15(4). <https://doi.org/10.5751/es-03701-150426>

Van den Brink, G., Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, & Scheltema, M. (2002). Mondiger of moeilijker? (Door Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid). Sdu Uitgevers.
<https://library.oapen.org/bitstream/id/a7e2bd0e-dd4b-4d66-80c0-7b2cae24808d/439767.pdf>

Van Houwelingen, P., Boele, A., Dekker, P., & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2014). Burgermacht op eigen kracht? Sociaal en Cultureel Planbureau.
https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/3883617/Soc_Dekker_Burgermacht_op_eigen_kracht_rapport_2014.pdf

Van Oudenhoven - Van der Zee. (2024, 14 maart). Burgers gelijkwaardig aan de ontwerptafel van beleid. Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/03/14/burgers-gelijkwaardig-aan-de-ontwerptafel-van-beleid#:~:text=Het%20essay%20%27Burgers%20gelijkwaardig%20aan,een%20veerkrachtige%20en%20empathische%20overheid%27.>

Veldheer, V., Jonker, J., Van Noije, L., & Vrooman, C. (2012). Een beroep op de burger. Sociaal En Cultureel Planbureau. <http://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai:scp.nl:f22e1b51-403f-4bae-b4cd-83b2f4e440b7>

Wilde, B., Larssen, G., Larsson, M., & Starrin, B. (1994). Development of a patient-centered questionnaire based on a grounded theory model. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 8, 39–48.